

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

שעור מורינו הרב יהודה גנס שליט"א שבת ויגש תש"ע:

א] במשנה ברורה (סימן נ"ה ס"ק ל"ג) הביא שהפרי מגדים הסתפק האם ישן מצטרף למנין לענין נשיאת כפים וקריאת התורה.

ובמקור הדברים בפרי מגדים (אשל אברהם ס"ק ח') כתב, וז"ל: ולענין ספר תורה ונשיאת כפים איכא לעיונא, למ"ד הני משום דבר שבקדושה בישן מצטרף כמו בתפלה, ולמ"ד ספר תורה בצבור דוקא י"ל ישן לא, וה"ה נשיאות כפים מ"נקדשתי בתוך בני ישראל" פרסום בעינין כולם נעורים, ע' אליהו רבא (סימן קכ"ח אות א') וכו', צ"ע בזה, עכ"ל.

ב] וכוונתו שבאליהו רבא (ריש סימן קכ"ח) כתב בשם הלבוש דהטעם דבעינין בנשיאת כפים ובקריאת התורה מנין, הוא משום דחשיבי דבר שבקדושה (וכנראה בפשטות לכאורה מדברי הגמ' במגילה כג:), ותמה עליו באליהו רבא, דהר"ן (במגילה שם) כתב דלא מיקרו דבר שבקדושה, אלא בנשיאת כפים הטעם דבעינין י' משום דלמדו (בתורת אסמכתא) כעין גזירה שוה "כה תברכו את בני ישראל" מ"ונקדשתי בתוך בני ישראל", ובקריאת התורה בעינין י' משום שלא נתקנה קריאת התורה אלא בציבור, וכתב שם באליהו רבא שגם בטור (בסימן נ"ה) משמע כדברי הר"ן (וכוונתו כנראה שהטור כתב שדבר שבקדושה הוא כגון קדיש קדושה וברכו ולא הזכיר נשיאת כפים וקריאת התורה, וצ"ע).

ולפ"ז כתב הפרי מגדים שללבוש שהטעם שצריך י' באלו הוא משום דבר שבקדושה, פשיטא שדינם שווה לקדיש וכדומה שישן מצטרף למנין, אולם לר"ן צ"ע די"ל דברכת כהנים בעינין י' שיאזינו לברכה, ובקריאת התורה גם י"ל שנתקן דוקא כשיש י' דצייתי לקריאת התורה.

ג] והנה במה שתמה באליהו רבא על דברי הלבוש, לכאורה יש להעיר, שמדברי הרמב"ם נראה כדברי הלבוש ולא כר"ן, דז"ל הרמב"ם (פ"ח מתפלה וברכת כהנים ה"ד - ה"ו): וכן אין אומרים קדושה ולא קוראים בתורה וכו' אלא בעשרה וכו', ואין אומרים קדיש אלא בעשרה, ואין הכהנים נושאים את כפיהם אלא בעשרה וכו' שכל עשרה מישראל הן הנקראין עדה וכו', וכל דבר שבקדושה לא יהא אלא בתוך עדה מישראל שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", עכ"ל. הרי נראה מדברי הרמב"ם שהטעם בכל דינים אלו הוא מדין דבר שבקדושה וכדברי הלבוש.

ד] ובמש"כ הפרי מגדים דלשיטת הר"ן יש להסתפק בברכת כהנים שמא בעינין י' המאזינים לברכת הכהנים, קצת צ"ע דהלא קי"ל שהכהנים מן המנין, וכמש"כ הרמב"ם (שם) ובשו"ע (ריש סימן קכ"ח), ואם בעינין י' מתברכים איך הכהנים מן המנין.

אולם במשנה ברורה (סימן קכ"ח ס"ק ג') ביאר שהטעם שהכהנים מן המנין "לפי שהכהנים ג"כ בכלל ברכה מדכתיב ואני אברכם כלומר לכהנים", וכוונתו לכאורה ליישב את הקושיא הנ"ל שלעולם בעינין י' מתברכים, אולם כהנים ג"כ בכלל ברכה.

ה] אולם מש"כ המשנה ברורה שם ש"ואני אברכם" נאמר על הכהנים - צ"ע, דהנה בחולין (דף מט.) נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא אם "ואני אברכם" נאמר על הכהנים או על ישראל, דלרבי ישמעאל נאמר על הכהנים ולרבי עקיבא נאמר על ישראל, ולרבי עקיבא ברכה לכהנים ילפינן מ"ואברכה מברכך" ולא מ"ואני אברכם", ובפשטות קי"ל כרבי עקיבא, וכמ"ש הרמב"ם (שם פט"ו ה"ו) והביאו המשנה ברורה (שם ס"ק קמ"ו) לענין להתברך מכהן רשע, שכתב "ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדיוט זה, שאין קיבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקב"ה, שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, הכהנים עושין מצוותן שנצטוו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו", הרי ש"ואני אברכם" נאמר על ישראל.

ו] ולכאורה לפ"ז לא רק מש"כ המשנה ברורה ש"ואני אברכם" נאמר על הכהנים צ"ע, אלא עיקר הטעם שכתב שלכן הכהנים מן המנין צ"ע לפי זה, שאף שגם לרבי עקיבא ילפינן ברכה לכהנים מ"ואברכה מברכך", הלא אמרו בגמ' בחולין (שם) שרבי ישמעאל שכהן הוא מסייע לכהנים, שלדבריו הברכה לכהנים היא במקום שישראל מתברכים (ע"כ), הרי דלרבי עקיבא אין

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

הכהנים בכלל ברכה זו אלא נאמר עליהם ברכה כללית "ואברכה מברכך" שנאמרה על כל המברך את ישראל, וא"כ שוב אין כאן י' מתברכים בברכת כהנים, ומדוע הכהנים מן המנין.

זן ואין לומר שבאמת לר"ן אין הכהנים מן המנין, דדין זה מוכרח לכאורה ממה דקי"ל (סוטה לח: ובשו"ע קכ"ח סעיף כ"ה) דבית הכנסת שכולה כהנים מברכים כולם לעם שבשדות, הרי שאפי' אם כל העשרה הם כהנים - הם מברכים, וק"ו שהכהנים מן המנין. ולכאורה על כרחך אף שילפינן לר"ן ד"כה תברכו את בני ישראל" היינו בעשרה, אין זה דין שיתברכו עשרה אלא שיהיו שם עשרה כדין דבר שבקדושה, וא"כ לכו"ע ישן יצטרף, וצ"ע.

חן ולענין קריאת התורה, יעוין בביאור הלכה (סימן קמ"ו סעיף ב') שתמה על הפרי מגדים, דהלא ברי"ף ובבה"ג מפורש דבעינן י' דצייתי, וכמ"ש שם בשו"ע, עי"ש. ולכאורה לדברי הפרי מגדים על כרחך הרי"ף והבה"ג נקטי כר"ן ולא כרמב"ם, שלרמב"ם שטעם הדין הוא משום דבר שבקדושה - מדוע בעינן י' דצייתי, מאי שנא מקדיש וקדושה וכו'. ושמא י"ל דכו"ע יודו בזה, דבאמת צ"ע לרמב"ם מדוע קריאת התורה נקראת דבר שבקדושה, דדבר שבקדושה היינו קידוש ה', אולם קריאת התורה לכאורה הינה ככל תלמוד תורה הנלמד אפי' ביחיד.

ואולי ביאור הדבר הוא דאדרבה לימוד התורה בציבור הוא מכלל קידוש ה' (וע' שערי תשובה שער ג', קס"ח), וא"כ כאן לכו"ע בעינן י' דצייתי, שעשרה מאזינים לתורת ה' יש בזה קידוש ה', ולא קדיש וכדומה שעצם הנוסח הוא קידוש ה', ועיין.

טן ולענין ברכת כהנים צ"ע מדוע לרמב"ם והלבוש מיקרי דבר שבקדושה, דהלא יש כאן ברכה לישראל ולא קידוש ה', וכתמיהת הר"ן.

ושמא ביאור הדבר הוא כמ"ש בבית הלוי בפרשתנו על הפסוק "ואנכי אעלך גם עלה", וז"ל: דכאן באה לו ההבטחה הגדולה שבכל ההבטחות, שיהיה נקרא שמו על ישראל, והכוונה בזה דלעולם לא יפרסם שם כבודו בעולם ע"י מעשה היוצא חוץ לדרך הטבע רק באמצעות ישועתן של ישראל, וע"י ישועת ישראל יתפרסם שם כבודו בכל העולם, ובכל מעשה ובכל זמן שיהיו ישראל בשפלות חלילה יהיה גם כבודו בהסתור ובהעלם וכו', עכ"ל. וע' גם במסילת ישרים (פרק י"ט) שכתב, וז"ל: שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברבוי כבודם, שזה תלוי בזה באמת, עכ"ל. ולפ"ז מובן קצת מדוע ברכת כהנים הינה בכלל קידוש ה'.